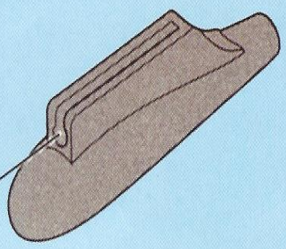

Beginnersboek

Zeilen voor beginners

Natuurlijk is het voor het eerst heel spannend om te gaan zeilen.

Wat gaat er allemaal gebeuren en hoe werk alles.

Voor dat je het weet maak je een gijp of een overstag.

Wat is een overstag en een pettenlijntje.

In dit boekje staan al die dingen beschreven.

Als je dit boekje heb gelezen weet je al heel wat van zeilen en wordt het steeds leuker om nog meer dingen te leren over zeilen.

**Veel succes
Odysseus**

Een aantal dingen die je in acht moet nemen om op het water te gaan varen.

Natuurlijk is het erg belangrijk dat je zuinig bent op je bootmateriaal. Als je je materialen goed onderhoudt, dan gaan ze veel langer mee!!!

- Ruim de zeilen en de schoten droog en schoon op, anders slijten ze veel harder of ze gaan schimmelen.
- Controleer alle zeilen, vallen, schoten, landvasten en andere lijnen op slijtage en scheuren. Doe er wat aan voordat het echt kapot is. Vermijd veelvuldig contact met zand en aarde. Gooi ze dus niet zomaar op de grond. Zand schuurt alles kapot.
- Ruim de riemen op door ze recht neer te leggen of door ze overeind te zetten. Anders worden ze krom.
- Houdt de boot zelf ook schoon en droog (regelmatig uithozen), om slijtage te voorkomen.
- Werk beschadigingen regelmatig bij, door te schuren, te meniën en te lakken.
- Zorg dat alle harpjes goed vast zitten (ook bovenin de mast)

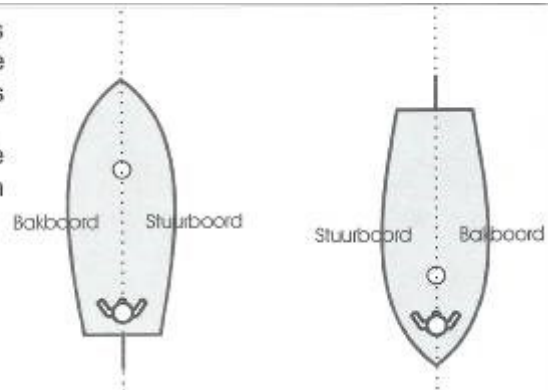
Op het water gelden bepaalde gedragsregels waar zeelui en binnenschippers zich aan houden. Door je aan deze regels te houden worden vriendelijkheid en verdraagzaamheid op het water bevorderd. Op het steeds drukker wordende water wordt dit met name door watersporters nogal eens vergeten. Het getuigt echter van goed zeemanschap dat je de scheepsetiquette hoog houdt.

- Zorg ervoor dat het schip schoon en opgeruimd is
- Maak geen lawaai op het water (geschreeuw, radio's en dergelijke)
- Ga niet zonder toestemming aan boord van andermans schip. Loop altijd over het voordek van iemand anders zijn schip naar de kant.
- Vraag bij het jagen aan de schipper van een langs de kant gelegen schip of hij de lijn even over zijn boot wil tillen.
- Bij het aanleggen langszij een ander schip moet je je boeitjes (stootwillen) gebruiken.
- Zorg voor correcte vlagvoering of voer geen vlag.
- Zet geen anker of lijnen over de weg uit, bij het aanleggen.
- Houdt je aan orders van brug- en sluiswachters en wacht op je beurt.
- Als je aan een paal vastmaakt, maak je de landvast onder een reeds bevestigde landvast vast.
- Leg niet te dicht bij een in- of uitvaart aan.
- Gebruik je toeter alleen als dit echt nodig is.
- Verleen als het nodig is hulp aan anderen.
- Hinder geen boten die in een wedstrijd varen.
- Gooi geen afval overboord.

Je hebt wel eens van bakboord en hoge kant gehoord maar wat is het eigenlijk?

Op het water worden sommige dingen anders aangeduid dan in het dagelijks leven. Ten eerste spreekt men bij een boot niet van links en rechts maar van **bakboord** en **stuurboord**.

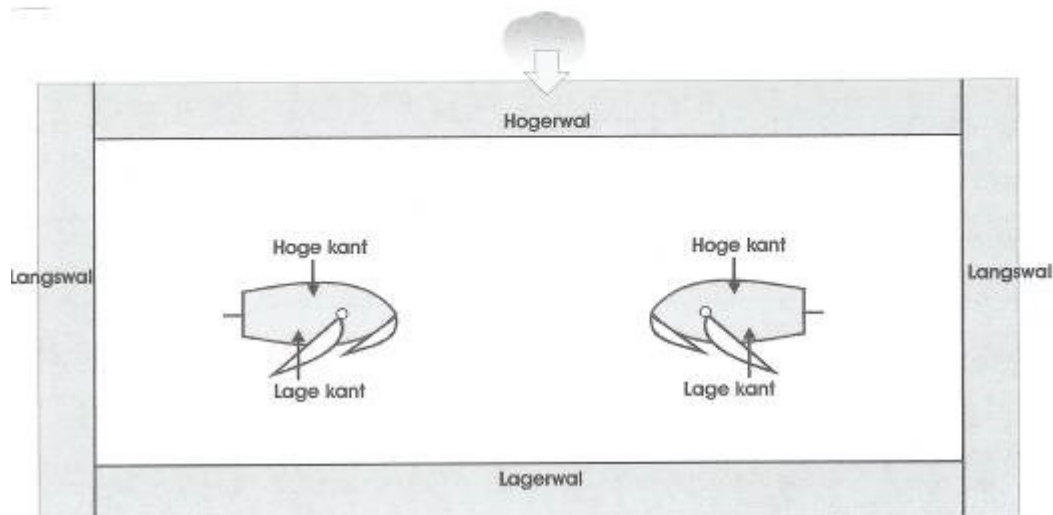
Als je achterop een boot staat en je kijkt naar de punt van de boot dan is **links; bakboord** en **rechts; stuurboord**.

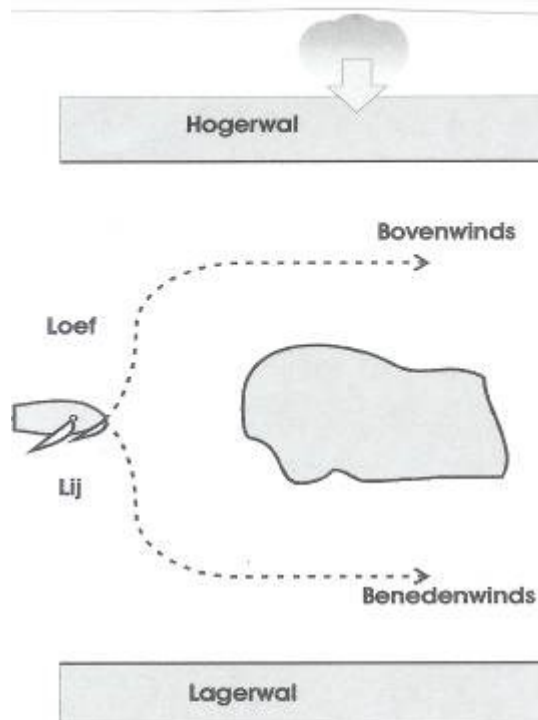

Naast deze 2 termen komen er nog meer termen voor in de boot zo heb je hogerwal, lagerwal en langswal, dit zijn benamingen voor de oevers van een plas of vaart. Daarnaast heb je nog hoge kant en lage kant, dit zijn benamingen van de zijde van de boot.

Hogerwal; Dit is de wal / oever waar de wind vandaan komt,
Lagerwal; Dit is de wal / oever waar de wind naar toe gaat,
(Hier zijn altijd hogere golven en staat meer wind)

Langswal; Dit is de wal / oever waar de wind langs waait,
Hoge kant; Dit is de kant van de boot waar de wind vandaan komt,
Lage kant; Dit is de kant van de boot waar de wind naar toe gaat,
(aan deze kant zit altijd het zeil)

Op dit plaatje zien we weer de hogerwal en lagerwal. Daarnaast zie je ook nog **loef** en **lij**. Dit zijn eigenlijk twee andere woorden voor **hoog** en **laag**. **Loef** is het water tussen **hogerwal** en de **hoge kant** van de boot. **Lij** is het water tussen **lagerwal** en de **lage kant** van de boot.

Daarnaast zie je ook nog **bovenwinds** en **benedenwinds**. Als je een vastobject in het water tegenkomt bijv een eiland dan kun er **bovenwinds** langs (aan de kant waar de wind vandaan komt) of **benedenwinds** langs (aan de kant waar de wind naar toe gaat)

Soms zeggen ze in plaats van bovenwinds; loefzijde, en voor benedenwinds; lijzijde.

Andere termen zijn;

Killen

Wanneer je je zeilen te ver laat vieren zal het als eerste bij de mast (het voorlijk) gaan tegen bollen, dit noemen ze ook wel het **killen** van het zeil.

Volvallen

Dit betekent dat het grootzeil wind vangt het grootzeil kan over bakboord of over stuurboord 'volvallen'.

Verhalen

De boot verleggen door middel van wrikken of met de landvasten. Dit doe je om bijvoorbeeld de boot tegen de wind in te leggen zodat je je zeilen kan gaan hijsen.

Fok bak houden

Dit is eigenlijk de fok naar de andere kant trekken dan waar het zeil staat, wanneer je aan de wind, halve wind of ruime wind vaart zal de boot sneller draaien.

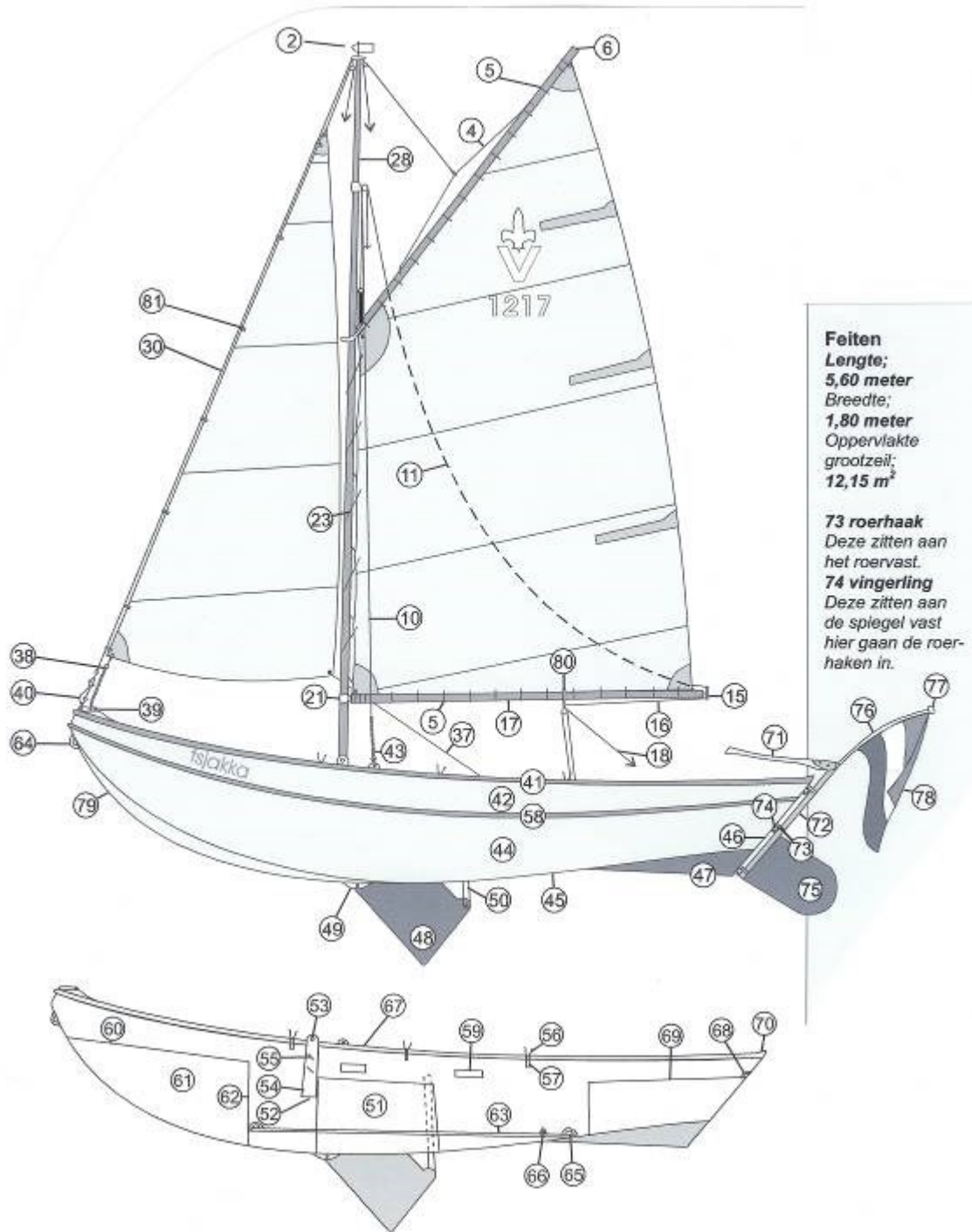
Bijdraaien of bijliggen

Door de fok bak te houden, je grootzeil helemaal te laten vieren en met je roer tegen de wind in te sturen vaar je een hele rustige koers. De boot maakt weinig vaart en schommelt bijna niet. Als je bij 'man overboord' de boot even rustig wilt hebben om de man binnen te halen of om EHBO toe te passen, kun je het beste "bij gaan liggen".

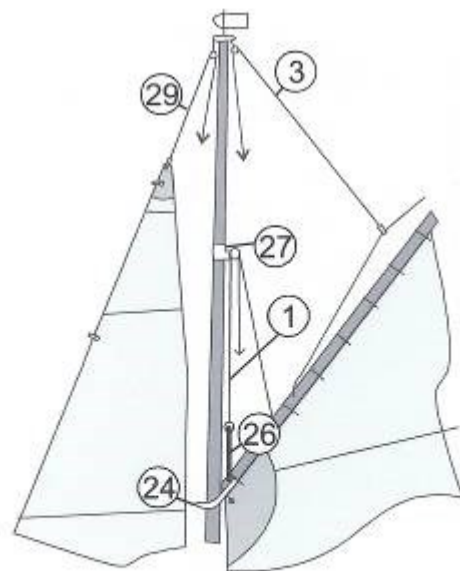
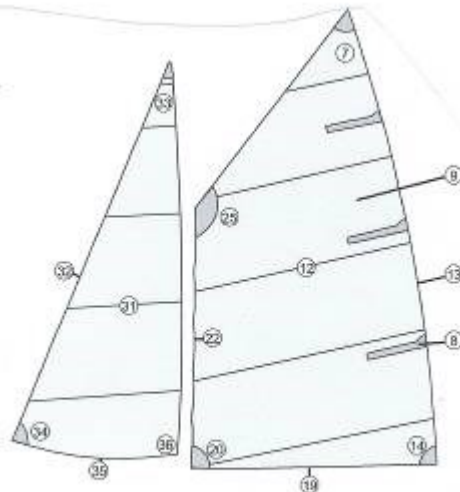
Voor top en takel varen

Varen zonder zeilen, je vangt wind met het tuig (mast, stagen, vallen) en de romp. Dit kan je doen als je lagerwal wil aanleggen.

Hier worden de boot onderdelen benoemt.
 Het is belangrijk dat je die kent het komt namelijk ook in elk examen voor!

1. Klauwval	41. Dolboord
2. Vaantje	42. Boeisel
3. Piekerval	43. Wantketting of spanner
4. Gaffeldraad	44. Kim
5. Marlijn	45. Vlak
6. Gaffel	46. Spiegel
7. Tophoek	47. Scheg
8. Zeillat in zak	48. Zwaard
9. Kleed	49. Zwaardhout
10. B.B. want	50. Zwaardloper
11. Dirk of kraanlijn	51. Zwaardkast
12. Grootzeil	52. Mastkoker
13. Achterlijk	53. Mastbout
14. Schoothoek	54. Grendelbout
15. Wervel	55. Kikker
16. Pettenlijntje	56. Dol
17. Giek	57. Dolpot
18. Grootschoot	58. Berghout
19. Onderlijk grootzeil	59. Doft
20. Halshoek	60. Voordek
21. Lummelbeslag	61. Luchtkast
22. Voortlijk grootzeil	62. Mangat
23. Rijglijn	63. Buikdenning
24. Klauw	64. Sleepoog
25. Klauwhoek	65. Hijsogen
26. Strop van de gaffel	66. Grootschootoog
27. Mastring	67. Leiogen fokkenschoot
28. Mast	68. Landvastogen
29. Fokkenval	69. Achterdek
30. Voorstag	70. Wrikgat
31. Fok	71. Helmstok
32. Voortlijk fok	72. Roerkoning
33. Tophoek	73. Roerhaken
34. Halshoek of -broek fok	74. Vingerlingen
35. Onderlijk fok	75. Roerblad
36. Schoothoek fok	76. Vlaggenstok
37. Fokkenschoot	77. Knop
38. Kettinkje	78. Vlag
39. Hanenkam	79. Boeg
40. Voorstag spanner	80. Schootring
	81. Leuver

Voordat je gaat zeilen zijn er aan aantal dingen die je mee moet nemen, wij nemen ze niet altijd mee (is onzin als je gaat zeilen dat je roerriemen meeneemt ligt alleen maar in de weg, een wrik riem is voldoende)

Voordat je daadwerkelijk afvaart, moet je ervoor zorgen dat je alle belangrijke spullen aan boord hebt. Daarnaast moet je ervoor zorgen dat de boot gehoosd en schoon is, zodat je veilig kan afvaren.

De uitrusting van de vlet bestaat uit:

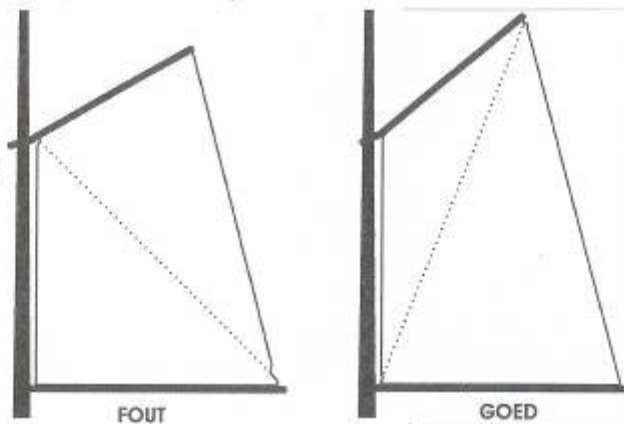
- Zeilen met zeilbandjes, huik en fok + fokkenzak;
- 4 riemen en een wrikriem;
- Boots-kistje met daarin 4 dollen, harpsleutel, reserve harpjes, EHBO-kistje;
- Anker met ketting en ankerlijn;
- Zwemvesten naar het aantal bemanningsleden;
- 4 landvasten en een meerpen (haring);
- 2 stootwilletjes.

Het hijsen van het grootzeil zal in het begin wat lastig zijn maar als je het vaker doet krijg je er zelf handigheid in.

Hijs altijd eerst het grootzeil - mocht deze wind vangen dan zal door de sturende werking van het grootzeil, de kop automatisch tegen de wind in gaan draaien. Als het grootzeil gehesen is, dan kan de fok gehesen worden. Deze doen we als laatst, omdat deze nogal klappert en omdat als deze wind vangt, de boot van de wind af zal draaien.

De volgorde van het hijsen is als volgt:

- 1- Boot met de kop in de wind leggen;
- 2- Grootschoot los; (mocht het zeil wind vangen dan kan deze vrij draaien)
- 3- Zeilbandjes los;
- 4- Gaffel schuin; omhoog zetten (piekenval naar achteren schuiven)
- 5- Beide vallen; (piekenval & klauwval) hijsen (mik eruit halen)
- 6- Klauwval vastzetten (iemand anders houdt de piekenval vast)
- 7- Gaffel goed stellen met de piekenval;
(vouw van **halshoek** naar **tophoek**)
- 8- Piekenval vast zetten;
- 9- Fok hijsen;
- 10- Vallen opschieten;
- 11- Boot controleren op uitrusting en zoveel mogelijk, losse spullen opruimen in het bootskistje.

Het strijken van het grootzeil gaat het zelfde als het hijsen alleen in een omgekeerde volgorde.

Ook hier weer eerst de kop in de wind. Daarna gaat alles precies in de omgekeerde volgorde als bij het hijsen. Eerst de fok strijken en daarna het grootzeil. Zou dit andersom gebeuren dan zou de fok wind vangen en de boot zal gaan afvallen.

De volgorde van het strijken is:

- 1- Boot in de wind leggen;
- 2- Fok strijken;
- 3- (De dirk aantrekken) dit hoeft niet, deze zorgt ervoor dat de giek niet over het achterplechtje schuift;
- 4- Beide vallen; (piekenval & klauwval) losmaken
- 5- Grootzeil geleidelijk strijken;
- 6- Mik neerzetten;
- 7- Zeil opbinden;
- 8- Boot goed afmeren en opruimen.

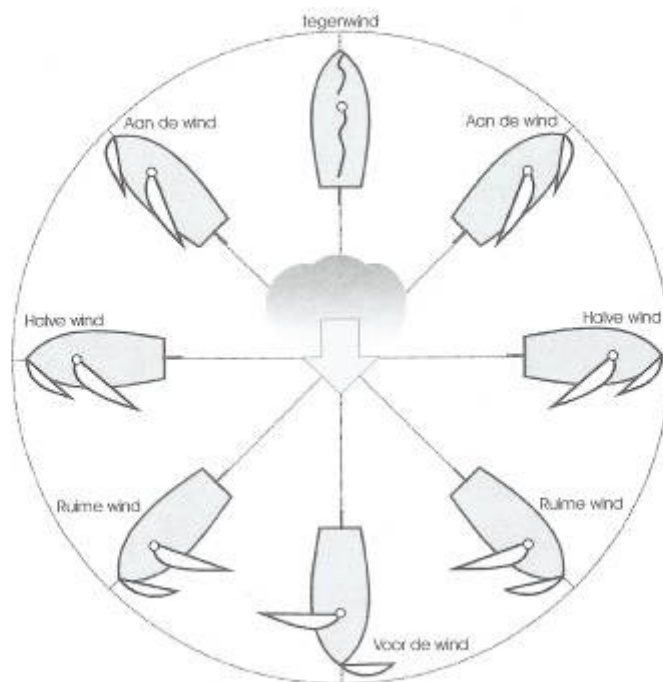
De zeilstanden zijn zeer belangrijk om te weten met zeilen. Hier worden er vier benoemt die voor jou nu belangrijk zijn. Later ga je er nog een paar bij leren maar dat komt vanzelf wel.

Een zeilboot kan alle kanten op varen behalve tegen de wind in. Er zijn **4 koersen**, bij elke koers staan je zeilen weer anders. Als je bijna tegen de wind in vaart staan je zeilen heel strak en wanneer je van de wind af vaart staan je zeilen veel ruimer.

(zie plaatje voor de afbeeldingen)

- Aan de wind;** Hier vaar je ongeveer 45° ten opzichte van de wind (schuin naar de wind toe), zo kan je toch naar een punt zeilen wat tegen de wind in ligt. Je kan er alleen niet in een rechte lijn naar toe zeilen. Je hebt je zeilen strak aan getrokken.
- Halve wind;** Nu vaar je dwars (90°) op de wind. Je zeilen kun je nu iets laten vieren.
- Ruime wind;** Nu vaar je schuin van de wind af, je kunt je zeilen nu bijna helemaal laten vieren.
- Voor de wind;** Je vaart nu recht van de wind af, je kan je grootzeil helemaal laten vieren (zorg alleen dat deze niet de stag raakt, dat is namelijk slecht voor je zeil), de fok kan je nu op de loevert doen.

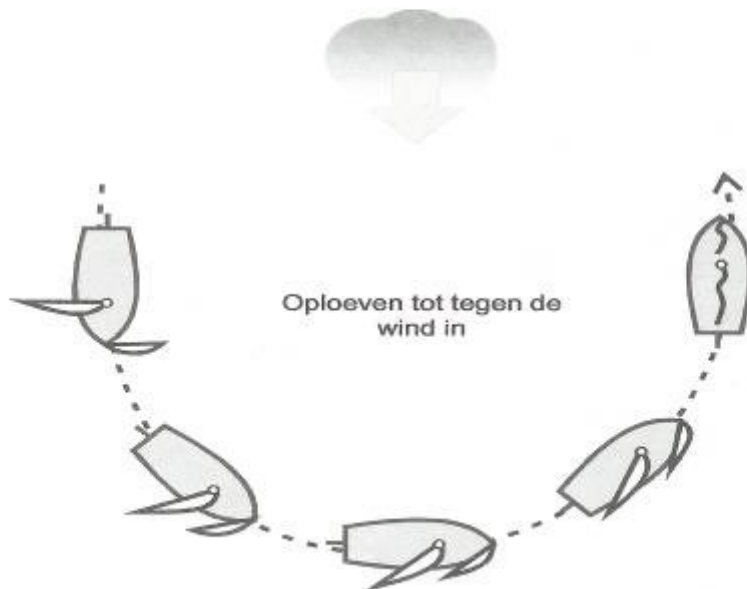
Scherp aan de wind; deze koers wordt niet genoemd omdat deze voor elke boot weer anders is. De koers die een boot kan varen, het meest tegen de wind in, is de koers **scherp aan de wind**.

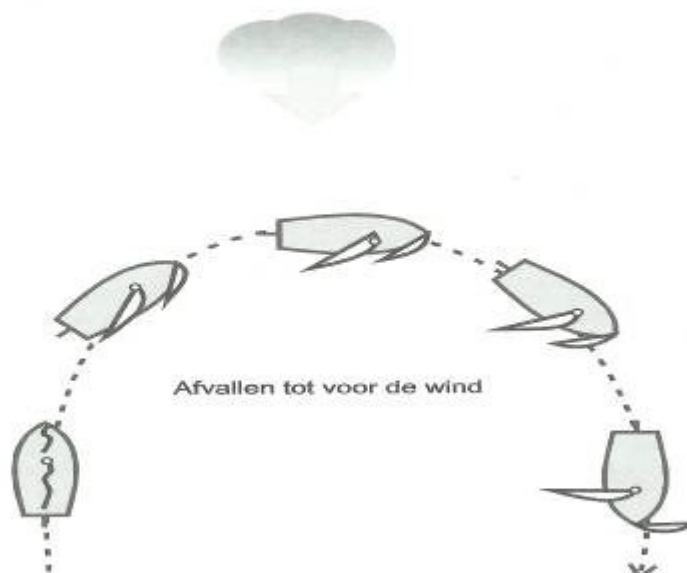
Op loeven en afvallen

Oploeven is het naar de wind sturen van de boot. Dit wil zeggen dat als je aan het roer zit en je kijkt in het grootzeil dat je het roer van je af duwt.

Oploeven kan zijn dat je eerst halve wind zeilt en door het roer van je af te duwen, nu aan de wind gaat zeilen. Oploeven kan zelfs maar een paar graden zijn bijv. als je bij een windvlaag heel even naar de wind toe stuurt om hoger te komen liggen. Als je het roer los laat zal je ook zien dat de boot vanzelf oploeft. Dit komt omdat boten, wanneer ze normaal opgetuigd zijn, altijd loefgierig zijn. Dit wil zeggen dat de boot altijd naar de wind toe wil draaien.

Afvallen is het tegenovergestelde van oploeven, hier stuur je juist van de wind af. Dit houdt in dat wanneer je aan het roer zit en je in het grootzeil kijkt, je het roer naar je toe moet trekken. Als je bijv. halve wind zeilt kun je door af te vallen ruime wind gaan varen. Ook hier val je al af als je een paar graden het roer naar je toe trekt.

Overstag gaan of terwijl wenden.

Wenden houdt in dat je met de boot "door de wind draait", (anders gezegd; met de neus door de wind draait). Dit is ook de veiligste manier om overstag te gaan, omdat de boot als deze door de wind is gegaan dan geleidelijk meer wind vangt.

Volgorde wenden:

- 1- Hoog aan de wind varen; (aan de wind en niet halve of ruime wind)
- 2- Kijken of de 'weg' vrij is; (je mag nooit door jouw manoeuvre een ander hinderen)

Commando's: **"Klaar om te wenden"** (hierdoor zorg je dat iedereen in boot weet wat er gaat gebeuren)
 "ree" (pas als je dit hebt gezegd dan ga je pas beginnen met wenden)

- 3- Fok los / vieren;

Commando: **"Fok los"**

Op dit moment trek je het grootzeil aan totdat de boot tegen de wind in ligt.

- 4- Eventueel met het roer bijsturen; (door je roer te gebruiken rem je wel af)

- 5- Fok bak trekken als het voorlijk van het grootzeil begint te killen; (tegen bollen)

Commando: **"Fok bak"** (hierdoor zal de boot sneller door de wind draaien, bij veel wind en snelheid hoef je dit niet altijd te doen)

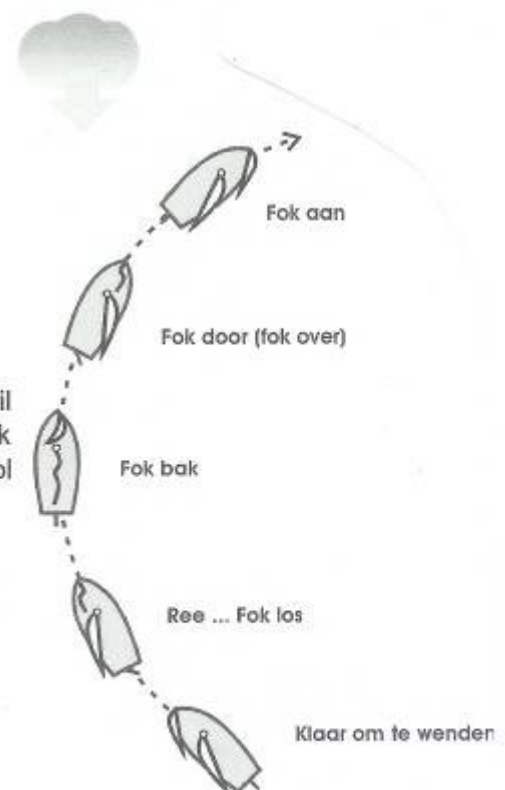
- 6- Fok overhalen als achterlijk van het grootzeil over de nieuwe boeg wind vangt;

Commando: **"Fok door / over"**

- 7- Fok aantrekken als het schip weer hoog aan de wind over de nieuwe boeg vaart.

Commando: **"Fok aan"**

Je zult wel gezien hebben, dat als je een snelle wending wil maken het van groot belang is, dat de fokkenist zijn werk goed doet, omdat deze bij het wenden een belangrijke rol vervult.

Pas op voor de "GIJP". Pats tegen je hoofd!!!!!!! Dat gaan we anders leren!

Je hebt al gezien dat het wenden gebeurt als je hoog aan de wind vaart, het gijpen gebeurt altijd als je voor de wind vaart. Je zorgt er dan in principe alleen voor dat het grootzeil van het ene boord naar de andere gaat. (anders gezegd; je draait met het achterschip door de wind heen)

Gijpen kan je om 3 redenen doen.

1. Je wilt, voor de wind varend, je koers verder naar lij verleggen (verder afvallen)
2. De windrichting verandert, terwijl jij dezelfde koers wilt blijven varen
3. In een wedstrijd vaar je voor de wind met je zeil over stuurboord, door een gijp te maken krijg je grootzeil over bakboord en heb je voorrang op de meeste andere boten.

Volgorde gijpen:

- 1- Goed voor de wind gaan varen; (dus niet ruime wind)
- 2- Stuurman verzitten naar lij; (dit wordt straks de hoge kant en dus hoef je jezelf na het gijpen niet; meer te verplaatsen)
- 3- Kijken of de 'weg' vrij is; (dit is minder belangrijk dan bij het wenden, omdat als je het goed doet je koersverandering heel klein is)
- 4- Waarschuwing: **"Klaar voor de gijp!"** (zo weet iedereen wat er staat te gebeuren)
- 5- Iets afvallen; (roer van je af je zit namelijk 'verkeerd')
Commando: **"Zeggen wanneer de fok overkomt"**
"FOK KOMT OVER!"
- 6- Commando: **"Gijp!"** (zorg dat iedereen dit hoort, zodat ze hun hoofden naar beneden kunnen doen)

Grootschoot inhalen

- 7- Tegensturen met je rug of zij tegen het roer;
- 8- Als het grootzeil midscheeps passeert de schoot soepel laten uitvieren;
- 9- Bijsturen met elleboog of de vrije hand.

Vaak wordt nr. 5 overgeslagen, maar vooral bij veel wind kan het geen kwaad om iets af te vallen, anders krijg je het grootzeil niet aangetrokken.

Het afmeren van een boot is ook belangrijk.

Is vervelend als je terug komt en je boot ligt niet goed vast en hij is beschadigd doordat je geen spring heb gelegd.

Als je je boot ergens wilt aanleggen bijv. aan de wal of langs een ander schip om bijv. even boodschappen te doen, dan moet de boot goed vastliggen. Allereerst moet je natuurlijk een plekje kiezen, doe dit zo sociaal mogelijk. Dus wanneer er veel ruimte is ga dan niet in het midden liggen maar gelijk achter/voor de laatste boot. Zo kunnen er nog genoeg andere schepen bij.

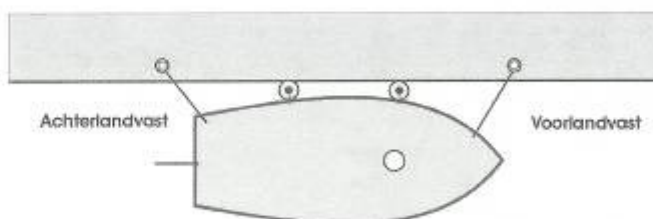
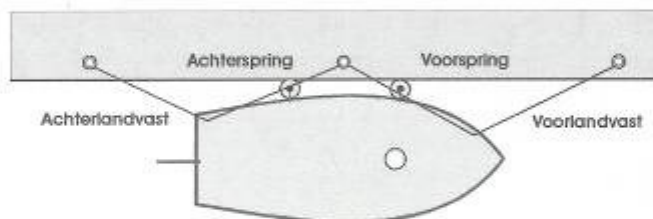
Voor het afmeren zijn **stootwillen** nodig tussen de boot en de wal en een aantal landvasten van ten minste 1 tot anderhalf maal de lengte van de boot. Zo zit er voldoende rek in de lijnen.

Bij het aanleggen moet je goed weten waar de wind vandaan komt. Komt de wind van voren dan moet je eerst het **voorlandvast** vast maken en daarna het **achterlandvast**. Doe je het andersom dan zal de boot wegdraaien.

Komt de wind van achteren dan moet je eerst het **achterlandvast** vastmaken en daarna het **voorlandvast**.

De boot ligt nu goed vast maar kan nog wel erg heen en weer bewegen, om dit te verminderen kan je ook nog een **achterspring** en een **voorspring** vastmaken. Zo kan de boot nog met de golven mee bewegen maar de boot nauwelijks langs de wal heen en weer bewegen.

Daarnaast moet er voor zorgen wanneer je de boot verlaat alles netjes is opgeruimd en schoongemaakt, zo blijft je materiaal langer goed!

Fout de landvasten zijn te kort

Dubbelliggen

Soms is er geen plek meer om je boot aan te leggen, dan moet je **dubbelliggen**, dit betekent dat je naast een andere boot gaat liggen. Iedere watersporter moet dat gedogen (toestaan). Belangrijk is wel dat je extra voorzichtig bent, zodat de boot waar naast je ligt niet beschadigd raakt. Wanneer je naast een andere boot hebt afgemeerd probeer dan zoveel mogelijk via het voordek het schip te verlaten, dit geeft meer privacy voor de mensen op het andere schip.

Schiemannen

Paalsteek; dit is een los die een vaste grootte heeft en kan gebruikt worden bij het vastleggen van de boot om een paaltje

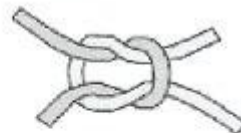
Mastworp; deze wordt het meest gebruikt om een boot vast te leggen aan een paaltje. De mastworp kan op 2 manieren gemaakt worden, nl. door de lijn om de pal te slaan en eerst over en dan onder de lijn te gaan of door 2 lussen te maken en deze over de paal te schuiven. Vaak wordt er daarna nog een slipsteek gemaakt zodat de knoop extra goed vast zit.

Een kikker beleggen; Kikkers zitten vaak op een boot wanneer een lijn vanaf de kant of een andere boot wordt gegooid moet je de lijn aan een kikker vast maken, daarnaast moet ook vaak vallen aan een kikker vast maken. Het belangrijkste is, dat je de laatste slag goed doet zodat de lijn niet los kan rijden!

Reefsteek; dit is een platte knoop, deze knoop wordt gebruikt om wanneer het zeil bij elkaar is gebonden de zeilbandjes aan elkaar vast te maken. Door er twee slippende uiteinden te maken (schoenveterknoop) is deze knoop zeer snel los te maken.

Acht knoop; deze wordt gebruikt aan het einde van een schoot, zodat deze niet door de katrol heen kan schieten

Twee halve steken waarvan de eerste slippend; wordt gebruikt om bij het strijken van het grootzeil de giek vast te zetten zodat deze niet steeds heen en weer zwaait. De grootschoot wordt helemaal aangetrokken waarna de knoop vlak boven de katrol wordt gemaakt. Doordat het een slipsteek is, is deze snel los te maken.

Schootsteek (Schootsteek + slipsteek); Deze knoop wordt gebruikt om twee lijnen van verschillende diktes aan elkaar te verbinden, de dunste lijn maakt de meeste bochten. Naast de enkele kan je ook een dubbele maken deze zit gewoon wat steviger vast.

Het weer

Als je gaat varen moet je altijd rekening houden met het weer. Daarvoor krijg je hier een aantal termen uitgelegd over het weerbericht en hoe je weersveranderingen kunt herkennen.

De **windkracht** wordt aangegeven met een getal van 0 tot en met 12. Normaal gesproken hebben we het dan over bijvoorbeeld *windkracht 6*, maar officieel noem je het **6 Beaufort**.

Hieronder zie je een tabelletje met de windkracht in Beaufort.

Beaufort (windkracht)	Benaming	km/u	Kenmerken
0	Windstil	< 1	<i>Rook stijgt (recht) omhoog</i>
1	Zwakke wind	1-5	<i>Rookpluimen geven richting aan</i>
2	Zwakke wind	6-11	<i>Bladeren ritselen</i>
3	Matige wind	12-19	<i>Bladeren, twijgen voortdurend in beweging</i>
4	Matige wind	20-28	<i>Stof en papier dwarrelen op</i>
5	Vrij krachtige wind	29-38	<i>Takken maken zwaaiende bewegingen</i>
6	Krachtige wind	39-49	<i>Grote takken bewegen</i>
7	Harde wind	50-61	<i>Bomen bewegen</i>
8	Stormachtige wind	62-74	<i>Twijgen breken af</i>
9	Storm	75-88	<i>Takken breken af, dakpannen waaien weg</i>
10	Zware storm	89-102	<i>Bomen worden ontworteld</i>
11	Zeer zware storm	102-117	<i>Uitgebreide schade bossen en gebouwen</i>
12	Orkaan	>117	<i>Niets blijft meer overeind</i>

Ruimende wind betekent dat de wind draait met de wijzers van de klok mee. Het weer wordt mooier.

Bij **Krimpende wind** draait de wind tegen de wijzers van de klok in. Het weer wordt dan slechter.

Naderend onweer is te herkennen aan **donkere stapelwolken**. Die wolken komen meestal uit een andere richting dan waar de wind vandaan komt. Meestal gaat het vlak voor het onweer minder hard waaien. Dat noemen ze ook wel de *'stilte voor de storm'*. *Zodra het dreigt te gaan onweren moet je aan land gaan en de boot vastleggen, mast naar beneden en niet onder een boom gaan slaan.*

Met ruw weer kun je het beste aan hogerwal blijven of rustig water opzoeken, omdat de golven aan hogerwal veel kleiner zijn dan aan lagerwal.

Een onweersbui is vaak te herkennen door z'n hoogte en de platte bovenkant wat lijkt op een aambeeld.